

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ

ПЕНІТЕНЦІАРНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ

**СУЧАСНІ НАПРЯМИ
ВДОСКОНАЛЕННЯ ПЕДАГОГІЧНОЇ
МАЙСТРНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ**

**MODERN DIRECTIONS FOR
IMPROVEMENT OF LECTURERS'
PEDAGOGICAL SKILLS**

**МІЖНАРОДНА
НАУКОВО-ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ**

Чернігів, 2024

МІНІСТЕРСТВО ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ
ПЕНІТЕНЦІАРНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ, М. ЧЕРНІГІВ
(КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ ТА ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН)

ЛЬВІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
БЕЗПЕКИ ЖИТТЄДІЯЛЬНОСТІ
(КАФЕДРИ ПРАКТИЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ ТА ПЕДАГОГІКИ)
ІНСТИТУТ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ І ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ
НАПН УРАЇНИ
ДУНАЙСЬКИЙ ІНСТИТУТ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
«ОДЕСЬКА МОРСЬКА АКАДЕМІЯ»
ЧЕРКАСЬКИЙ ІНСТИТУТ ПОЖЕЖНОЇ БЕЗПЕКИ
ІМЕНІ ГЕРОЇВ ЧОРНОБИЛЯ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ УКРАЇНИ
ПЗВО «СХІДНОЄВРОПЕЙСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ РАУФА АБЛЯЗОВА»
MILITARY CENTER OF SPORT TRAINING,
UNITED ARAB EMIRATES
AKADEMIA WYMIARU SPRAWIEDLIWOŚCI

СУЧАСНІ НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ
ПЕДАГОГІЧНОЇ МАЙСТРНОСТІ
ВИКЛАДАЧІВ

MODERN DIRECTIONS FOR IMPROVEMENT OF
LECTURERS' PEDAGOGICAL SKILLS

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

30 квітня 2024 року

Чернігів - 2024

УДК 005.591.11:005.336.5:37.091.12-057(082)

С 91

*Рекомендовано до друку вченою радою Пенітенціарної академії України
(протокол № 6 від 24 квітня 2024 р.).*

Головний редактор:

Аніщенко В. О. – доктор педагогічних наук, професор.

Редакційна колегія:

Пузирний В. Ф. – доктор юридичних наук, професор;

Разумейко Н. С. – кандидат педагогічних наук, доцент;

Доній Н. Є., доктор філософських наук, професор

Сучасні напрями вдосконалення педагогічної майстерності викладачів:
матеріали Міжнародної наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 30 квіт. 2024 р.) / голов. ред.
В. О. Аніщенко ; Пенітенціарна академія України. Чернігів : ПАУ, 2024. 307 с.

До збірника матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції увійшли публікації закордонних і вітчизняних учених і практиків, здобувачів вищої освіти. Наукові доробки присвячені актуальним питанням професійно-педагогічної діяльності викладачів закладів вищої освіти, формуванню та розвитку педагогічного іміджу та майстерності. Велика низка публікацій висвітлює інноваційні підходи та етико-психологічні аспекти професійно-педагогічної діяльності в сучасних умовах.

Видання буде корисним для науковців, викладачів, аспірантів, здобувачів вищої освіти різних рівнів вищої освіти.

УДК 005.59.11:005.336.5:37.091.12-057(082)

Modern directions for improvement of lecturers' pedagogical skills: materials of the International scientific and practical conference (Chernihiv, 30 April 2024) / edited by V. Anishchenko ; Penitentiary Academy of Ukraine. Chernihiv: PAU, 2024. p.

The collection of materials of the International Scientific and Practical Conference includes publications of foreign and domestic scientists and practitioners, higher education students. The scientific papers are devoted to topical issues of professional and pedagogical activities of teachers of higher education institutions, the formation and development of pedagogical image and skills. A large number of publications cover innovative approaches and ethical and psychological aspects of professional and pedagogical activity in modern conditions.

The publication will be useful for researchers, teachers, postgraduate students, and students of different levels of higher education.

*Матеріали викладені в авторській редакції з незначними
коректорськими правками. Відповідальність за точність поданих фактів,
цитат, цифр і прізвищ несуть автори.*

*Електронна копія збірника безплатно розміщується у відкритому доступі
на офіційному сайті Академії Державної пенітенціарної служби
<https://academysps.edu.ua/> у розділі «Видання. Матеріали наукових конференцій»)*

© Пенітенціарна академія України

Руденко Л. А., Литвин А. В. Педагогічна майстерність викладачів як чинник розвитку вищої освіти	52
Панас О. І., Руденко Л. А. Професійна складова психолого-педагогічної компетентності фахівців цивільного захисту	56
Педорич А. В. Забезпечення суспільно-корисних зв'язків, як елементу перевиховання у пенітенціарній педагогіці	59
Попружна А. В. Досвід набуття практичних навичок щодо виконання соціологічних досліджень на заняттях з «Соціології»	62
Радомський І. П. Основні складові професійного розвитку викладача закладу вищої освіти	65
Сініченкова А. С., Савченко Л. Л. Педагогічної майстерності та професійна компетентність викладача закладу вищої освіти	68
Стрельбицька С. М. Креативний потенціал педагога як запорука успішної професійної діяльності	71
Трубавіна І. М. Оновлення змісту роботи викладача ЗВО в умовах воєнного стану	74
Тур О. М. Використання методу портфоліо у професійній підготовці майбутніх фахівців дошкільної освіти	78
Устюгова Г. Е. Формування професійних умінь майбутніх педагогів з використанням тренінгових технологій	81
Федоренко Я. А. Особливості гендерної соціалізації та впровадження гендерних траєкторій навчання у відомчих закладах в вищої освіти (на прикладі ЗВО ДСНС України)	84
Шимко В. А. Професійно-педагогічні засади формування експертності в поведінковому аналізі: психограма профайлера в контексті п'ятифакторної моделі особистості	87
Ющенко І. М. Професійна ідентичність як чинник життєстійкості в умовах війни	89

Руденко Л. А.,
*доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри практичної психології та педагогіки,
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності,
м. Львів, Україна*

Литвин А. В.,
*доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри практичної психології та педагогіки,
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності,
м. Львів, Україна*

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧІВ ЯК ЧИННИК РОЗВИТКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

В умовах запровадженого в Україні воєнного стану до першочергових завдань модернізації системи освіти відносять забезпечення «формування гармонійної особистості – патріота і громадянина України, чітко зорієнтованої в сучасних реаліях та перспективах соціокультурної динаміки» [2, с. 89]. Водночас розвиток євроінтеграційних процесів у державі вимагає від освітньої галузі відповідності суспільним потребам і запитам. Відтак, система вітчизняної вищої освіти має орієнтуватися на цілеспрямоване формування як фундаментальних загальнонаукових, так і перспективних професійно важливих якостей і компетентностей майбутніх фахівців, здатних успішно виконувати професійні завдання, що постануть перед ними у найближчій і віддаленій перспективі. Натомість низка вітчизняних ЗВО у своїй діяльності й досі надають перевагу концепції так званого «підтримувального» навчання, згідно з якою професійна підготовка враховує лише нагальні вимоги світового ринку праці, що не забезпечує належної підготовленості майбутніх фахівців до викликів і обставин, які постійно змінюються.

З огляду на це принципово важливо забезпечити заклади вищої освіти науково-педагогічними кадрами, яким властивий належний рівень методологічного мислення, загальної та професійної культури, володіння спеціальними та психолого-педагогічними знаннями, вміннями і

навичками, а також здатними створювати сприятливу атмосферу під час педагогічної взаємодії [3, с. 154]. Мова йде про викладачів із високим рівнем педагогічної майстерності, яка суттєво впливає на підвищення якості освітнього процесу у ЗВО завдяки максимальну виявленню їхнього особистісного й професійного потенціалу під час продуктивної педагогічної взаємодії у гармонійному поєднанні індивідуального стилю викладацької діяльності, професійної культури, фахової компетентності тощо.

Як зазначалося вище, конструктивна професійна підготовка має орієнтуватися на майбутнє, враховувати прогностичні потреби галузі, в якій працюватимуть і професійно розвиватимуться випускники ЗВО, побажання й рекомендації стейкхолдерів тощо. Іншими словами, йдеться про випереджувальний характер освіти, що уможливить забезпечення міждисциплінарності та інтегрованості різнобічних складників фахової підготовки, сприятиме розвитку креативного мислення здобувачів та продукуванню творчих способів діяльності, гарантуватиме майбутнім фахівцям готовність до виконання нових функцій у соціально-виробничій сфері, а також застосування ефективних видів взаємодії в найближчій перспективі після закінчення ЗВО.

Однак у сучасних соціально-економічних обставинах, викликаних воєнним станом в Україні, пріоритетною в освіті є функція розвитку, поступу, що передбачає підготовку майбутніх фахівців до безперервної самоосвіти й опанування методології інноваційного розвитку, нового змісту і способів пізнання та суспільної практики. У цьому контексті особливої значущості набувають завдання викладачів ЗВО щодо формування у випускників самовизначення, усвідомлення ними необхідності постійного особистісного саморозвитку, а ключовими векторами вищої професійної освіти є її превентивна адаптація до соціальних реалій, які повсякчас змінюються, формування у здобувачів освіти готовності до повноцінного життя і трудової діяльності в інших умовах, перетворення довкілля

внаслідок опанування гуманістично орієнтованих технологій, збереження національної ідентичності тощо.

Постійне підвищення педагогічної майстерності викладацького складу ЗВО має здійснюватися відповідно до соціокультурних тенденцій, притаманних сучасному суспільству, які актуалізують процес удосконалення освітньої галузі, впливають на її перебіг та ефективність, та орієнтуватися на такі вимоги щодо розвитку системи вищої освіти [1, с. 74]:

- урахування процесів соціально-економічної глобалізації та регіоналізації, інтернаціоналізації вищої освіти, відповідно до чого зміст та організація професійної підготовки майбутніх фахівців у ЗВО має опиратися на цінності й традиції національної та світової культури;

- забезпечення доступності освіти для всіх верств населення, постійне підвищення її ефективності та якості відповідно до потреб здобувачів, роботодавців та стейкхолдерів, ринку праці, суспільства, держави;

- створення системи безперервної, виховної, розвивальної та випереджувальної освіти, що гарантує всебічну мобільність і конкурентоспроможність випускників ЗВО;

- посилення особистісно зорієнтованого характеру професійної підготовки у ЗВО, пошуково-дослідницької спрямованості освітнього процесу, розширення самостійної роботи здобувачів, їхньої самоосвіти і саморозвитку, формування в них універсальних навичок (*soft skills*), що сприяють успішному вирішенню різноманітних соціально-комунікативних завдань;

- виявлення освітніх запитів і пізнавальних інтересів кожного здобувача як особистості, що потребує навчатися та вдосконалюватися впродовж усього життя;

- врахування вікових особливостей, диференціювання та індивідуалізації професійної підготовки в системі неперервної освіти;

– оптимально доцільне поєднання різних форм здобуття освіти, зокрема очної та дистанційної, та їх удосконалення.

Зазначимо також, що забезпечення реалізації цих вимог потребує від викладачів ЗВО неперервного саморозвитку, свідомого мотиваційно-ціннісного ставлення до власної педагогічної майстерності, прагнення постійного професійно-педагогічного зростання [3, с. 156].

Отже, сучасна вища освіта потребує системних змін, які мають змістити акценти з вивчення окремих дисциплін на вироблення у випускників ЗВО комплексу професійно важливих якостей, формування у них інтегрованої компетентності, що передбачає здатність фахівця оперативно орієнтуватися та діяти в інформаційно-професійному просторі, продуктивно використовуючи здобуті знання, вміння, навички і одержані ключові кваліфікації для успішного вирішення професійних і побутових завдань. Переконані, що ключова роль у вирішенні цього завдання належить педагогічній майстерності професорсько-викладацького складу закладів вищої освіти.

Список використаних джерел:

1. Мієр Т. Сутність освітніх парадигм і поліпарадигмальних проявів у багатовимірній педагогічній реальності та особистісній самореалізації студентів під час е-навчання. *Педагогічна освіта: Теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2021. 34 (2), 73-83.
2. Пріоритети державної політики в галузі свободи совісті: шляхи реалізації: зб. наук. матеріалів / редкол. : Андрущенко В. П. [та ін.]. Київ : Світ Знань, 2007. 178 с.
3. Руденко Л., Литвин А. Розвиток педагогічної майстерності викладачів закладів вищої освіти у процесі підвищення кваліфікації. *Сучасні напрями вдосконалення педагогічної майстерності викладачів*: матер. І Всеукр. наук.-практ. конф. (м. Чернігів, 27–28 квітня 2023 р.) / Академія Державної пенітенціарної служби. Чернігів : Академія ДПтС, 2023. С. 154–156., с. 154]